

פורום חקיקה ואסדרה – הצעה לדין

להתנדבות תרומה משמעותית ועמוקה, בהשפעתה על חיזוק החברה האזרחית, בתרומתה ללכידות ולסולידאריות החברתית ולתחושת השייכות לקהילה. ההתנדבות מהווה ביטוי לאזרחים הלוקחים אחריות על החברה בה הם חיים.

פורום חקיקה ואסדרה מתמקד בהקמת תשתית לקידום, פיתוח ועיגון המדיניות הציבורית והחקיקתית בתחום ההתנדבות וההשתתפות החברתית.

קיימת חשיבות רבה לחקיקה ואסדרה בתחום ההתנדבות. מדיניות מעוגנת בחוק, אשר תקדם התנדבות, תעגן משאבים, תעניק תמיכות והטבות ולמתנדבים וארגונים ותייצר תמונה בהירה לגבי ההתנדבות בחברה הישראלית, תתרום באופן משמעותי להגדלת מספר המתנדבים ולשיפור איכות ההתנדבות בחברה הישראלית.

פורום חקיקה ואסדרה שואף לקדם חקיקה שתבטיח הקצאת משאבים לטובת פיתוח תכניות התנדבות, מחקר בתחום ההתנדבות וחיזוק השדה ההתנדבותי. פורום זה יפעל לייסודה של שדולה לקידום ותמיכה בהתנדבות והשתתפות החברתית בישראל ויסייע במיסוד תהליכי ההתמקצעות הן עבור ארגוני ההתנדבות והן עבור העוסקים במלאכת ניהול ההתנדבות במסגרות השונות.

מטרת העל של הפורום:

קביעת מדיניות וחקיקה, המעגנת את ההתנדבות וההשתתפות החברתית, בראייה בין מגזרית, כחלק מתפיסת האזרחות בישראל.

מטרות הפורום:

- יצירת מרחב שיח אודות חקיקה ואסדרה בתחום ההתנדבות, ברמה הבין מגזרית.
- קידום חקיקה התומכת ומקדמת "התנדבות והשתתפות חברתית".
- עידוד מתן תמריצים לטובת פיתוח התנדבות והשתתפות החברתית.
- יצירת מנגנוני אסדרה המספקים מענה לצרכי מסגרות המפעילות מתנדבים.

מיפוי מענים וצרכים ראשוני בתחום הפורום בישראל:

בשנים האחרונות כמעט ולא נעשו צעדים חקיקתיים בתחום ההתנדבות. מכאן, שהצרכים בתחום זה הנם רבים ומגוונים. קיים צורך בהגדרה ברורה להתנדבות ולמיהו מתנדב ומהו מעמדו בפני החוק. כמו כן, עולה הצורך להסדיר את הגדרת המתנדב בחוק הביטוח הלאומי ואת נושאי ביטוח המתנדבים: להרחיב ולהחיל את הביטוח על תחומי ההתנדבות וסגנונות ההתנדבות נוספים. קיים צורך משמעותי בהכשרת מומחים בנושאים המשפטיים והביטוחיים של ניהול המתנדבים ובהנגשת הידע הקיים והידע שיווצר בתחום.

בנוסף, מעלה המיפוי כי לא קיימת המשכיות בהקצאת המשאבים לתחום ההתנדבות וכי באופן כללי קיים מחסור בהקצאת משאבים המעוגנים על פי חוק לקידום התנדבות והשתתפות החברתית. ומכאן, שהצורך הוא בקידום תקנות, תמיכות ומענקים המעוגנים בחוק לטובת ההתנדבות. המיפוי אף העלה את הצורך בהעלאת המודעות לתחום ניהול הסיכונים בהתנדבות מחד, ומאידך לקידום פתרונות המקלים על מסגרות המפעילות מתנדבים להתמודד עם סוגיה משמעותית זו. כמו כן, המיפוי העלה כי אין כיום נהלים מוסדרים להפעלת מתנדבים במגזר השני ובמגזר העסקי ויש לתת את הדעת לפיתוח והטמעת קוד אתי ויצירת נהלי שקיפות ודיווח לגבי ניהול המתנדבים במסגרות השונות.

מה נעשה בתחום הפורום במדינות דומות בעולם?

- **בקנדה:** "Volunteering Canada" הוא הארגון המרכזי המוביל קביעת מדיניות בתחום ההתנדבות. הארגון מוביל מדיניות במספר תחומים מגוונים, ביניהם מדיניות לניהול סיכונים ובדיקות רקע למתנדבים, מדיניות הקשורה בתוכניות מעורבות חברתית שהן חובה (לדוגמא: של"צ ומחויבות אישית), מדיניות של עבודת מתנדבים בחירום ועוד. במקביל, עוסקים בארגון בתהליכי חקיקה הרלוונטיים לעולם ההתנדבות בכלל ולארגוני המתנדבים הכפופים להם בפרט, כמו למשל בחינת חוקים בעלי השפעה ישירה או עקיפה על ההתנהלות הארגונית עם מתנדבים, כגון: יחסי עובד מעביד, ביטוח מתנדבים, ניהול סיכונים, עמידה בסטנדרטים לניהול מתנדבים ועוד. הארגון אף פועל ליצירת פלטפורמות להמשך דיאלוג תלת מגזרי, לפיתוח מדיניות בתחום ההתנדבות: דיאלוג מתמשך, שיאפשר להגיב למצבים קיימים ולהתכונן לעתידים.
- **באוסטרליה:** פותח קוד Best Practice שיסדיר ויגדיר את תהליכי ההתייעצות ופיתוח המדיניות, בין הממשלה לבין המגזר השלישי. במקביל, פותחו מנגנוני תמיכה והכשרה לארגוני גג ומרכזי התנדבות אזוריים, במטרה לחזק את יכולתם לסנגר בממשלה ולקדם חקיקה בנושאים רלוונטיים להתנדבות.
- **בבריטניה-** "Volunteering England" הוא הארגון המרכזי המוביל קביעת מדיניות וחקיקה בתחום ההתנדבות. הארגון הקים את ה"מועצה להתנדבות אנגליה", הנתמכת על ידי הממשלה ומהווה גוף עצמאי העוסק בסנגור לתחום ההתנדבות. במועצה ישנה נציגות מכל רחבי המדינה והיא משפיעה על מדיניות, מציעה פתרונות לבעיות קיימות ו/מתעוררות ומעצבת חלופות. במקביל, עוסק הארגון בקידום מדיניות לניהול סיכונים ובדיקות רקע למתנדבים, ביטוח מתנדבים, ניסוח זכויות המתנדב ואסדרה של נושאים שנויים במחלוקת כגון מתמחים ללא תשלום, מתנדבים שמגויסים לתפקידים במקום עובדים בשכר ועוד. הארגון מציע מדיניות מומלצת לארגונים ובחלק מן המקרים, אף מקים פלטפורמה אינטרנטית לטיפול בנושא.

דרכי פעולה אפשריות לפורום:

בתחום החקיקה:

- **קידום ופיתוח כלים חקיקתיים לקידום "התנדבות והשתתפות חברתית".**
 - קידום הגדרה מוסכמת למונח "מתנדב".
 - הסדרת ההגדרות בנושא מעמד המתנדב בחוק הביטוח הלאומי, בהתייחסות לפעולות וסגנונות התנדבות מגוונים בראייה בינתחומית ובין מגזרית.

- הטמעת ההחלטות אשר יתקבלו בפורומים השונים במיזם.
- **הגדרת תמריצים לטובת פיתוח התנדבות והשתתפות חברתית.**
 - קידום חקיקה התומכת בהפעלת מתנדבים בראייה בין מגזרית באמצעות תמיכות ומענקים.
 - קידום חקיקה התומכת בהתנדבות עובדים בשלושת המגזרים.
 - קידום מדיניות ממשלתית המקדמת הענקת הטבות כספיות מובנות לעידוד התנדבות והשתתפות חברתית כגון נקודות זיכוי במס, הנחות בארנונה.
 - עידוד בחוק של מבחני תמיכה ומכרזים המשקללים התנדבות והשתתפות חברתית כחלק מהקריטריונים למענק.

בתחום האסדרה:

- **פיתוח ויצירת מנגנוני אסדרה**
 - בחינה ולמידת הנושאים המשפטיים והחוקיים בניהול התנדבות.
 - עידוד ושימוש בכלים משפטיים, לאסדרת תקנות בתחום ההתנדבות.
 - קידום ועיגון בחוק של יחידת התנדבות רשותית ותקינה לתפקיד מנהל התנדבות ברשות.
 - קידום ופיתוח מודלים של אסדרה עצמית להתנדבות והשתתפות חברתית.
 - בניית כלים לאנשי המקצוע בנושא ביטוח מתנדבים, נהלי עבודה בהתנדבות וקוד מקצועי.

תמונת עתיד מוצעת:

- חוק "התנדבות והשתתפות חברתית".
- מדיניות המעודדת התנדבות והשתתפות חברתית.
- הקצאת תקציבים לתמיכות ומענקים לארגונים המפעילים מתנדבים בשלושת המגזרים.
- יחידה ארגונית ברשות המקומית, בארגון ובממשלה לקידום התנדבות והשתתפות חברתית.
- יחידה מקצועית לקידום מדיניות וחקיקה בתחום ההתנדבות והשתתפות החברתית בראיה בין מגזרית.
- ספר נהלים, לעבודה עם מתנדבים אשר יופץ, יוטמע וילווה במנגנוני אכיפה.

מצ"ב:

- **נספח 1: מיפוי גופים ואנשי מפתח בתחום.**
- **נספח 2: דוגמאות לתקנות וחוקים בנושא.**
- **נספח 3: אמנת ההתנדבות.**

נספח 1: מיפוי גופים ואנשי מפתח

תחום	הארגון	תחומי עיסוק מרכזיים	הישגים מרכזיים
מגזר שלישי	המועצה הלאומית להתנדבות (ע"ר)	המועצה הלאומית להתנדבות בישראל, עמותה רשומה, הוקמה בשנת 1972, כגוף חיצוני, ע"י ממשלת ישראל במטרה לצמצם את הפערים החברתיים באמצעות מתנדבים המועצה הינה הגוף ההתנדבותי הוותיק ביותר בישראל, העוסק במתן שירותים למתנדבים ולארגוני ההתנדבות בארץ.	כתיבת אמנת ההתנדבות והפצתה בקרב הארגונים בישראל
	שתיל	שתיל הוא ארגון לשינוי חברתי, הפועל למען קידום שוויון לכלל האזרחים והתושבים בישראל; שתיל מפעיל את המרכז לשינוי מדיניות העוסק במגוון אסטרטגיות לשינוי מדיניות (לובי, תקשורת, אינטרנט, מאבק ציבורי ועוד).	בשיתוף עם ארגונים נוספים: חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלויות, חוק הדיור הציבורי, חוק חינוך חנים בגיל הרך
	מנהיגות אזרחית	'מנהיגות אזרחית' הינו ארגון הגג של העמותות והמלכ"רים בארץ, הוקם ביזמת הג'וינט. ייעוד הארגון לשמש כגוף מייצג של הארגונים החברתיים בפני מקבלי החלטות בכנסת ובממשלה: יזם חקיקה מאפשרת ומעצימה, מנהל מעקב אחר החלטות הממשלה בוועדות הכנסת, מעלה ניירות עמדה לדיון.	דוגמא: הכנסת ארגוני איכות סביבה כמוכרים על ידי הביטוח הלאומי כגוף המפעיל מתנדבים.
	מרכז השלטון המקומי (ע"ר)	תפקידו העיקרי של מרכז השלטון המקומי הוא לייצג את הרשויות המקומיות ולקדם את ענייניהן בפני הכנסת ומול גורמי הממשלה השונים וכן בפני מוסדות וארגונים ממלכתיים וארציים. בנוסף, המרכז מעניק הנחייה וייעוץ מקצועי לרשויות המקומיות בתחומי פעילותן השונים.	שותפות בקורס רכזי התנדבות רשותיים בחינוך- יחד עם משרד החינוך וג'וינט התנדבות-עמ"ן.
	שנת שירות	תקנות להפעלת מתנדבי שנת שירות	
מגזר ציבורי	שירות אזרחי	תקנות להפעלת מתנדבי/ות שירות אזרחי	
	שירות לאומי	תקנות להפעלת מתנדבי שנת שירות	

נספח 2: דוגמאות לתקנות וחוקים

תקנות	תחומי עיסוק מרכזיים הרלוונטיים לחקיקה ואסדרה	הארגון	תחום
<ul style="list-style-type: none"> - ועדת החינוך התרבות והספורט - ועדת העבודה, הרווחה והבריאות - השדולה לקידום החברה האזרחית בכנסת 	<ul style="list-style-type: none"> - ועדות חקיקה שונות – שעשויות להתעסק בתחום ההתנדבות - השדולה לקידום החברה האזרחית בראשותו של ח"כ זבולון אורלב 	<p>כנסת ישראל</p>	מגזר ציבורי
<ul style="list-style-type: none"> - תקנון עבודה סוציאלית לתחום ההתנדבות (תע"ס) - תקנון עבודה סוציאלית - עבודה קהילתית - תקנון עבודה סוציאלית - עבודה קהילתית - פעילים 	<ul style="list-style-type: none"> - תקנות להפעלת מתנדבים והגדרת תפקיד רכו התנדבות ברשות המקומית. 	<p>משרד הרווחה והשירותים החברתיים</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - מחויבות אישית ותעודת בגרות חברתית - נוהל אישור והסדרה למקומות התנדבות לתלמידים - מבחנים לצורך תמיכה בהפעלת מתנדבים במערכת החינוך - מנהל חברה ונוער - "מנהל התנדבות רשותי בחינוך" – יאושר על ידי משרד הפנים כתפקיד באוגדן התפקידים 	<ul style="list-style-type: none"> - תקנות להפעלת מתנדבים בתוכניות התנדבות נוער. - תקנות ותמיכות להפעלת מתנדבים מבוגרים במוסדות חינוך. - תמיכות להפעלת מתנדבים מבוגרים במוסדות חינוך. 	<p>משרד החינוך</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - התנדבות במערכת הבריאות - כללי - נוהל הפעלת מתנדבים במערכת הבריאות באשפוז ובקהילה בשגרה ובעיתות חירום (חוזר מנכל 17/2010) 	<ul style="list-style-type: none"> - במשרד הבריאות קיימת מחלקה לעבודה סוציאלית והתנדבות – תחת ההתנדבות ייצרו נוהל להפעלת מתנדבים בשירותי הבריאות והוגדר מיהו מתנדב בשירותי הבריאות וכן נוהל להפעלת מתנדבים בשעת חירום. 	<p>משרד הבריאות</p>	

<p>תקנות הביטוח הלאומי בעניין מתנדבים.</p>	<p>המוסד לביטוח לאומי אמון על כל נושא ביטוח המתנדבים מטעם המדינה תחת האגף לנפגעי תאונות עבודה.</p>	<p>המוסד לביטוח לאומי</p>	
<p>התנדבות בשעת חירום ברשות המקומית בשיתוף פיקוד העורף.</p>	<p>נוהלי התנדבות לשעת חירום ברשויות המקומיות – פקע"ר.</p>	<p>רשויות מקומיות</p>	
	<p>מתן ייעוץ וליווי משפטי לארגונים ללא כוונת רווח. בעבר כיהן כיועץ משפטי לסיעה בכנסת, רשם העמותות וראש רשות התאגידים במשרד המשפטים. מייעץ ל"שולחן העגול" הלאומי המפגיש את המגזר הממשלתי, המגזר העסקי והמגזר השלישי.</p>	<p>עו"ד ירון קידר</p>	<p>מגזר עסקי</p>
	<p>ייעוץ ומתן שירותים משפטיים למלכ"רים שתחומי עיסוקם: מוסדות להשכלה גבוהה, ארגוני גג, מוסדות תרבות, אמנות, חינוך, שינוי חברתי, ספורט, זכויות אזרח, איכות הסביבה וכו'.</p>	<p>עו"ד אופיר כץ</p>	
	<p>מומחה בתחום דיני מסים ובתחום דיני עמותות וגופים ללא כוונת רווח. משמש כיו"ר ועדת העמותות בלשכת עורכי הדין, וכנציג הלשכה לכנסת בתחום המסוי.</p>	<p>עו"ד איתן צחור</p>	
	<p>מתמחה בהיבטים המשפטיים והחוקיים של ניהול מתנדבים.</p>	<p>עו"ד אלה נבון</p>	
	<p>הוקם במטרה לפתח ידע בנושא ארגונים ללא כוונת רווח. המרכז פועל לייזום וריכוז של מחקרים העוסקים בהיבטים שונים של המגזר השלישי בישראל, פיתוח ידע על מכלול הגורמים המרכיבים את המגזר השלישי ופיתוח הדיון האקדמי והציבורי בסוגיית המדיניות כלפי המגזר השלישי.</p>	<p>המרכז לחקר המגזר השלישי- בן גוריון</p>	
	<p>אחריות חברתית, התנדבות, מגזר שלישי, מעורבות אזרחית, צדק חברתי</p>	<p>המכון לאחריות-אזרחית-אור יהודה</p>	